

De voluntate Dei.

Quarto. Ut credat atque confiteatur Deum omnipotentem quoscunque vult salvare, et neminem posse salvari ullatenus, nisi quem ipse salvaverit : omnes autem salvari quoscunque ipse salvare voluerit. Ac per hoc quicumque non salvantur, penitus non esse voluntatem illius ut salventur, dicente Propheta : *Omnia quaecunque voluit Deus, fecit in caelo et in terra, in mari et in omnibus abyssis (Psal. cxxxiv, 6).*

Et licet quaedam sint alia quibus in Pelagio damnatis universaliter Ecclesia consenserit, satagerit

A atque subscripserit, haec tamen specialiter adversus eum ejusque complices per apostolicam sedem, instantia beatissimi Aurelii, Carthaginensis episcopi, atque Augustini, cum aliis ducentis quatuordecim episcopis ab ejus pravissimis sensibus eruta, vindicata, et multis tam epistolis quam libris toto orbe vulgata, omnis hodieque gaudet, confitetur, praedicat, et tenet atque tenebit Ecclesia. His per omnia consentaneam, praedicabilem paternitatem, fraternitatemque vestram gratia superna invictam atque praevalem, et suo munere gaudentem perpetuo conservare dignetur.

EJUSDEM EPISTOLA AD QUEMDAM EPISCOPUM.

(Mabill., Vet. Analect.)

Domino mihi in dominorum Domino desiderabiliter venerando ill. merito sacerdotali paternoque culmine insignito, PRUDENTIUS famulorum Christi humillimus, sempiternam in omnium Salvatore salutem.

Quantum, mi fratrum charissime, litterae tuae perdesiderabilis mihi germanitatis textus meam diu insatiabiliterque collectam sitim aeternae dulcedo recreaverit, quantumque jucundissimae oblectationis invexerit, fideliter fateor dici nequit : quippe cum tot tantisque perturbationum fluctibus pene irrevocabiliter obrutus, ne sibilo quidem, ut dicitur, tui quidquam haurire valuerim, utrum te super ad Dominum jam redisse contingeret, cum repente vix tandem a palatinis excubiis, quibus diu inservire coactus fueram, absolutus, latorem quam desiderabilium mihi apicum... vestrae Trecae, cui me divina gratia, non autem ulla meritorum meorum plenitudo praesse dignata est, offendi. Et audito, quod extinctum metuebam, alterius mei nomine, explosis, gaudio superante, soporibus, desperatione potius quam oblivione contractis, respiravi; et supernae bonitati, quae inter adversa et prospera nos servare consuevit gratulatus, litterarum insatiabili atque multoties iterata recursione inherens illic

B meum ill. germanum unanimem, imo me alterum quaeritans, tandem reperisse me plurimum gaudeo : quoniam qui ipso mihi auditu extinctus videbatur, subito vivens apparuit; et quem abisse autumabam superesse non ambigo. Agens itaque auctori bonorum omnium gratias, indefesse hoc uno inexplebiliter bono afficior, quo te non tam vivere quam bene vivere audio, audiens gratulor, gratulans desidero desiderans postulo; et ut ipse convivere mereat tuis [piis] precibus opto ac meritis, quibus me ab omnibus propositum votumque Christianae militiae infatigabiliter oppugnantibus inmutabiliter relectari confido. Age nunc, fratrum dulcissime, et duce omnium ordinantis, omnia serenantis gratia, me meaeque discretionis commissos sanctissimae institutissimaeque intercessionis ope fulcire non desinas : quos plurimum vivere si xenia propriae adinventio- nis vel ligatae, vel solutae crebro visitans, mitius imperans, desiderantibus miseris. Bene te semperque in Domino valentem, nosque importunorum clavo supplicationum ad portum optati littoris reverentem virtus omnipotentis brachii conservare dignetur.

Quot voces oculis, lingua, auditoque manumque Hausisti, totidem laetificare bonis.

SANCTI PRUDENTII

TRECENSIS EPISCOPI

SERMO DE VITA ET MORTE GLORIOSAE VIRGINIS MAURAE

(Apr J Camuz., Promptuarium antiq Trecae. dicec.)

Instatis, charissimi filii, opportune, importune, D sea et scriptum relinquam posteris profuturum. Ad hoc enim frater ejus Eutropius, praepositus vester, qui fuit spiritali affectione germanior, quam carnali, me ex parte vestra, et vir religiosissimus Lee

abbas, vicinus noster, qui eam catechizavit et regeneravit ex aqua et Spiritu sancto, ex parte sanctorum monachorum sollicitavit frequenter. Gaudeo in Domino de uberrimis vestræ devotionis manipulis, quibus non sufficit quod virtutes Dei in illa propriis oculis aspexistis, nisi etiam pluries recitatas propriis auribus hauriatis. Ad ipsarum enim auditionem iteratam, in odorem unguentorum suorum ferventius curritis, et exemplo domestico provocati, rursus laborem amplectentes, bravii fructum et honorem expectatis, quem jam prudens virgo adeptæ est, quæ, accepto oleo et aptata lampade, cum sponso ad perennes nuptias est ingressa, de quibus modo nostro cantemus interim dum viatores, ut ad eos recumbere valeamus comprehensores, recepti ubi justî epulantur et exsultant in conspectu Dei.

Sedula in Christi et Ecclesiæ servitio Sedulia vidua, beatæ mater puellæ, et præfatus Eutropius frater ejus asserunt nondum eam ætatis suæ annum vigesimum tertium peregisse, cum, calcatis carnalibus nuptiis, ad prædictas celestes nuptias est admissa. Porro Marianus pater ejus, qui in ecclesia Apostolorum sepultus est, paulo ante ipsam migravit a sæculo, quem ipsa filia, ab ipso carnaliter mundo genita, multo semine lacrymarum Deo studuit specialiter generare. Qui cum esset dives, potens et nobilis, jam ingressus erat latas sæculi vias, sed per Dei gratiam ad arctam viam quæ ducit ad vitam, duce filia, reversus est. Revera tractabilis homo erat, et consiliis acquiescens, et qui nihil qualecunque patri suo de salutari conversione Eutropii filii sui credidit, de salute propria virgini Mauræ filię credere non negavit. Adduxit ad me femina virum, juvenula senem, filia patrem, ovicula leonem: et ad pedes meos procumbere faciens, admiranda cautela docuit et de commissis medullitus conteri, et plenarie confiteri. Qui etiam de consilio meo et filię suæ quam optimam habui adjutricem, temporalibus abdicatis, et ecclesiam Apostolorum a hæredem constituit, et in ipsa tandem corpus proprium ex multa cordis devotione sepeliri mandavit. Gratias tibi ago, Domine Deus, qui talem nobis in tuo ministerio cooperatricem tibi complacuit concessisse; quæ sicut ignis qui comburit silvam, et sicut flamma comburens montes, prius proxima quæque, ut patet in patre et familia patris, et remota postea inflammavit, igne quem venisti mittere in terram, et ut ardeat voluisti.

Nihil secum frater Eutropius, in conversione sua de rebus paternis attulit, ea unicæ sorori suæ, ea intentione habendas relinquens, ut ipsis mediantibus nobiliores subiret thalamos, et solemnius posset matrimonium celebrare. Mira res! Eutropius, ut salva pace sua loquar, valedicens sæculo, de sæcularibus cogitabat; Maura vero, remansens in sæculo, secum de cælo tractabat, unde fructum nunc reportat in respectu animarum sanctarum, non mortalem

A ex nuptiis, sed vitalem ex lacrymis, ejus saporem gustans in cælis, cujus odorem olfecit in terris. Non doleas, Eutropi filii mi, nec te in opibus derelictis, tuæ intentionis fructu frustratum causeris, revera ipsis mediantibus, Maura soror tua nobiliores thalamos subiit, et solemnius connubium sortita est, de mammona iniquitatis, in agnos amicos et sponsum potentem et divitem in omnes qui invocant eum et speciosum forma præ filiis hominum acquisivit. Magnus amicus princeps apostolorum et claviger regni cælorum, magnus sanctus Paulus electionis vas, quorum obsequiis in Tricassina ecclesia et se et sua pro parte non modica dedicavit. Quis oleum ad lampades ministrabat? Maura. Quis palas conferebat? Maura. Quis vestimenta sacerdotalia de proprio comparabat? Maura. Pretiosius habeo super aurum et topazium, collatum mihi lineum indumentum, quod propriis manibus nevit, composuit, dealbavit, et ut eo induerer inter sacramissarum solemnia humiliter postulavit. O virgo liberalis et benigna, hæc fecisti, et tacui! Tacui, nunquid semper tacebo? tempus tacendi et tempus loquendi, cum jam cum Sponso gloriaris in celo. Fateor, virgo prudentissima, jam continere non possum os meum. In una re duo pretiosissima munera contulisti, qua donante non posset quidquam mihi esse, nisi pretiosum et maximum, qua tribuente omne datum est gratum, omne receptum acceptum, omne rarum est charum. Quid mihi? Plus animum pensabam quam manum, plus affectum quam factum, plus hilaritatem quam tristitiam. Gratias ago, virgo gratiosa, gratuitati tuæ quæ tam præclarum habitum indigno contulisti. Sed nunquid solum? Non utique: donum geminasti, et abundans abunde donasti. Ornatum duplicem præbui, unum corporalem, et alterum spiritualem, unum exteriorem et alterum interiorem, unum patentem, alterum latentem, quem ad operiendam divinam et tuam clementiam, et miseri cordis mei duritiam, non jam latere volo, sed patere. Ficus eram arida, etiam merito non nisi incendium expectabam; arueram tanquam fenum merito mittendum in clibanum; anima mea sicut terra sine aqua, et ideo sterilis et infructuosa. Quid exspecto? Quid miseriam meam manifestius non ostendo? Dominici corporis sacramentum cum raro devotionis butyro tractabam, quando vestem contulit memoratam, sine lactucis agrestibus agnum edebam, sine pane lacrymarum ad panem accedebam angelorum. Quid plura? Ipsa fortis mulier quæsit, non dico lanam, sed linum, et operata est consilio manuum suarum, complevitque diebus paucis opus suum quod fecerat, in quo facientis industria relucebat, et tandem Prudentio dedit episcopo quem amabat. Non abscondam amplius, Domine, misericordiam tuam a consilio multo, narrabo altissima quæ fecisti magnalia per famulam tuam Mauram; nam receptum indumentum, statim illius antiquæ virgæ virtutem habuit, et aquam copiosam de me

• Ecclesia Apostolorum est ecclesia episcopalis Trecensis, quæ sanctis Petro et Paulo dicata est.

durioꝛe quam petra produxit, quantæque postea effi-
 caciæ fuerit, quoties eo plures nostrum inter sacra
 missarum solennia sunt induti, quod tam notum
 est et expertum, commemorare et displicet pro titi-
 latione inanis gloriæ more fragilitatis humanæ, et
 placet pro Deo et Dei laude. Displicet, quia timeo de
 amissione tanti thesauri, quem vident palam tot et
 tanti hostes invisibiles reportari. Placet, quia per
 hoc intelligo Dei magnalia prædicari. Felix es, Se-
 dulia, quæ talem non jam mundo quam Deo sobo-
 lem genuisti, et quæ in terris nata est cum angustia
 tua, nunc in cœlis nascitur cum lætitia tua et nostra;
 imo magis sua quam tua vel nostra, quippe nostra
 æmiplena est, nam flemus pariter et gaudemus. Gau-
 demus quidem quod talem habuimus, et ipsius æter-
 nis gaudiis congaudemus; flemus vero quod talem
 amisimus, quam totius honestatis, devotionis et pu-
 dicitæ exemplar et speculum habebamus; sua vero
 jam lætitia plena est et perfecta, quia, torrente cœ-
 lestis voluptatis potata, gaudet de iis quæ evasit
 periculis atque pœnis; gaudet de iis quæ invenit
 præmiis, mansionibus et concivibus suis. Jam ergo,
 bona Sedulia, fletus absterge, sicca lacrymas quæ
 de cœlo vocem lapsam publice nobiscum in ejus
 transitu audivisti: Veni, inquit, dilecta mea, et po-
 nam in te thronum meum, quia concupivit rex spe-
 ciem tuam, dum etiam invocaret Dominum. Deus
 deorum locutus est et vocavit Mauram, vocans eam
 manifesta voce sonoque audibili, qui prius, eam vo-
 caverat inspiratione mentali. Stabam ego ex una
 parte grabati, et Leo abbas ex altera, qui tunc, sub-
 missa voce, more suo, psalmos Davidicos ad caput
 beatæ virginis rumiaabat. Stabant etiam nobiscum
 Mauricius, Eutropius Levita, consanguineus virginis,
 et multa turba fidelium circumfusa. Tacebamus
 omnes, te exspectante Sedulia, quæ quandoque sin-
 gultus et gemitus mittebas, cum repente præfatum
 organum insonuit inæstimabili et ineffabili suavitate,
 omnium aures et corda supra omnem modum hu-
 manum demulcens. Nec defuit curiositas importuna,
 si quis forsitan esset intus vel extra, qui tam dulci-
 flum harmoniam effundere potuisset, verum vera-
 citer deprehensum est et odore et canore, quod tunc
 etiam descendit in jubilatione, qui ascendit Dominus
 in jubilatione, nec dedignatus est tanquam sponsus
 Dominus procedens de thalamo suo, post visa longa
 sponsalia, sponsæ venienti occurrere, et in ejus oc-
 cursu cantica lætitiæ dignanter decantare, qui eam
 jam disponebat traducere, et sibi connubio stabili
 jungere propriamque dicare. Noli, jam socrus Dei
 ergo effecta Sedulia, amplius lamentari, quæ ipsum
 audivisti Dominum, in traductione filiæ gratulari.

Sed cur jam sermonem facio de egressu, qui pauca
 vel nulla adhuc de ingressu locutus sum, aut pro-
 gressu. Quare jam finem teneo nondum capite ap-
 prehenso? Revera pretiosum finem occulta [*f.*, oculo-
 lata] fide prospexi, sed te teste, Sedulia, teque
 constanter asserente, Eutropi, gloriosa ætatis suæ
 primordia intellexi. Portare quippe cœpit jugum Do-

A mini ab adolescentia, et mane manna recolligens,
 revera summo mane in Dominicam vineam missa
 est operatrix. O bone Jesu, verum prorsus est, quod
 adolescentulæ dilexerunt te nimis, et in adolescen-
 tula Maura videmus completum quod fuerat satis
 ante prædictum. Ab inenata ætate quotidie a mata-
 tinis laudibus usque ad horam sextam moram facie-
 bat in ecclesia Apostolorum, ubi, sicut nostis, tribus
 modis imago Domini depingitur Salvatoris: nam re-
 præsentatur tanquam puer sedens in gremio matris,
 et tanquam magnus Dominus sedens in solio maje-
 statis, et tanquam juvenis pendens in patibulo crucis.
 Porro hanc beata Maura consuetudinem a tenera ob-
 servavit ætate, ut quotidie totum prædictum non ces-
 saret expendere, primo se toto corpore prosternens
 B coram infante, secundo coram juvene, tertio coram
 rege, nec unquam ulla necessitate potuit abstrahi,
 quin singulis diebus Dominum sub ælligie triplici
 cerneret indefessa oculo corporali. Revera trium
 et verum est, ubi amor, ibi oculus, sinceroque et
 integro adolescentula Dominum diligens affectu, quæ
 satiari non poterat ex aspectu.

Jam aperire libet, fratres charissimi, quod usque
 modo clausum, quod hactenus occultavi. Quia et de
 cætero damnosum tacere et fructuosum arbitror re-
 serare, tempusque est ut exponam spontaneus quod
 ab ore suo extorseram importunus. Instabat dies
 vocationis suæ, et velox depositio tabernaculi sui.
 Unde cupiens ab ipsa tandem instructionem aliquam
 reperire Testamenti, quæsi ab ea, et quæstionem
 C pluries iteravi, cur coram supradicta dicti Salvatoris
 ælligie, prosterneret se morose, quotidie, successive.
 Denique multipliciter obsecrata, non sine multa dif-
 ficultate respondit: Felix, inquit, Apostolorum eccle-
 sia, in qua frequenter adivi, et puerum in matris
 gremio vagientem, et juvenem in cruce gementem,
 et regem in solio terribiliter intonantem, sed mihi
 virgam auream amicaliter donantem. Cumque
 statim ei novam movere inciperem de Salvatoris no-
 stri gemitu et vagitu quæstionem, manum meam
 manu sua constringens, et per hoc linguam meam
 compescens, hæc pauca subjunxit: Non naturæ, sed
 miraculis ascribendum est, si ad recolenda fidei no-
 stræ miracula sacramenta, et ea in mentibus fidelium
 roboranda lignum aridum, gemitum edidit aut vagi-
 D tum. O quam felix filia nostra laboriosa, non fecun-
 ditate filiorum, sed sanctorum operum! O mater tam
 sollicita et circa plurima perturbata! Non solem
 enim clericorum, sed monachorum necessitatibus
 subvenire curabat, quod Leo abbas et sancta ipsius
 congregatio recognoscunt, quibus de proprio cuen-
 las et mapulas acquirebat, gratiam et suffragia
 beatorum apostolorum Petri et Pauli sollicita quæ-
 ritabat in ecclesia clericorum, et sanctorum marty-
 rum Gervasii et Protasii patrocinia studiosius im-
 plorabat in monasterio monachorum, quod licet apud
 Mantiniacum circiter quatuor millibus ab hac Tri-
 cassina civitate distat, qualibet tamen quarta et sexta
 feria causa peregrinationis nudis pedibus et abaque

lineis, in arcto panis et aquæ jejunio visitabatur ab A ipsa. Quantæ autem virtutis et efficacæ sit mapula quam Leoni Maura tribuit, claris indicis protestantur et Melanus clericus et sanctissimus monachus et Paulinus clericus, ipsius tactu a febribus liberati. Et quamvis hoc quidam mansueti Leonis meritis attribuant et ascribant, potius tamen arbitror sentiendum quod et ipse Leo sentit nobiscum, ut illud in gloriam sanctæ virginis convertatur, quod Sponsus suus mirabiliter operatur, ne murenulas aureas sibi præsumat alius usurpare, quas in signum dilectionis et ornamentum decoris, dilectus dilectæ voluit præsentare. Nondum, frater Maurici, a memoria mea elapsæ est quod te ministrante occultata [f., oculata] fide cognovi. Expleta namque matutina synopsi, innuisti mihi ut Mauram aspicerem arctius amplectentem et dulcius osculantem altare ubi corpus beatæ virginis Mastidiæ requiescit, sed et hora sexta a fratribus decantata, ad pedes ejusdem altaris lacrymarum suarum rivulum ostendisti, quo proprios oculos linivisti, quæ linitio quantum tibi profuit, et gratia lacrymarum quam habes, et oculi macula quam modo non habes certis probant et irrefragabilibus argumentis. Ipse namque mirabilium Agni et sponsæ suæ operum quoad vixeris, clarissimum, vivum et verum testimonium effectus es; nam laudes Christi et Mauræ, etsi lingua taceat, oculus tamen quocunque perrexeris prædicare non cessat.

Scimus omnes, Maurici Levita charissime, quod parum sonoram vocem habeas, ita ut cum sanctum Evangelium legis, ab ostio ecclesiæ audiri vix possis. Unde ergo sonoritas illa fuit quæ die Parasceves aures Mauræ, sed solius et longe positæ penetravit? Dicta siquidem die, inter Sextam et Nonam, apud sancti Aventini ecclesiam in suburbio civitatis ipsius, sanctæ prædicationis semina ego peccator miserimus, talis qualis episcopus, pro officii mei debito in cordibus audientium jaciebam, et pro modulo meo divini sermonis hamo piscabar pisciculos, etsi paucos et parvos. Aderat et Maura attente audiens, et sedens inter alios auditores, quæ nulla unquam occasione, ab hujusmodi pia occupatione potuit revocari, sed quia ex Deo erat, verba Dei audiebat, ea in corde suo, quasi in libro conscribens, cumque pro temporis exigentiam sermonem facerem de Dominicæ passionis sacramento, repente se erigens, aliis sedentibus, stetit supra pedes suos, et totam se signo vivificæ crucis munivit. Cumque quæsissem ab ea quid ei accidisset, et quare, contra morem, cum aliis sedentibus non sederet, ut erat ipsa vererundo vultu, et columbina simplicitate, respondit: Estne, Pater, sedendum, quando sanctum legitur Evangelium? En Mauricius Levita in ecclesia Apostolorum Dominicam cœpit legere passionem, si placet astantibus, omissis paululum aliis audiendam; statimque si quid audirent a circumstantibus inquisivi, factoque silentio tota multitudo se nihil prorsus audire respondit, unde divinam intelligens in præclara virgine adfuisse, virtutem lacrymis ubertim

fluentibus, nequaquam potui quem incœperam complere sermonem. Verum illico propter infideles, magna Dei certius probaturi, ad Apostolorum ecclesiam properavimus universi, in cujus introitu facientes modicam stationem, vix tandem audire potuimus adhuc legentis Mauricii vocem tenuem et exilem. Tum finito Evangelio Dominicæ passionis, communiter offerentes Domino gloriam et honorem offerentes Domino gloriam nomini ejus, in templo ejus omnes diximus gloriam, qui in sanctis suis gloriosus est. Porro virgo Dei ad pedes meos tremebunda jacebat; aliis gaudentibus, ipsa flebat, pectus tundeat, et quæ verbum salutis turbasset, se peccatricem miserimam clamabat.

Paulo post illuxit dies vocationis prædictæ, dies cui magnum præerat luminare, Matthæus videlicet apostolus et evangelista, tunc cujus agebatur solemnitas gloriosa; sed luminare minus adjunctum est ei, Maura videlicet sponsa Dei, placita prorsus et grata apostolo, quæ placet coram Deo in lumine viventium, ut jam sint duæ olivæ et duo candelabra lucentia ante Dominum, par turturum aut duo pulli columbarum. Habes enim tu, beate Matthæe apostole, potestatem sororem circumducendi mulierem sicut frater Domini Jacobus et Cephas, et minus revera censes esse telonarium, quam sponsæ Christi paranympum. Nec jam dedignaris invocantem virginem in tuum ascisci consortium, qui te fuisse recolis publicanum, et revera Mauræ diligis sanctitatem, qui perennem Mauritanix prædicasti salutem: et erga candidam virginem dulciter mansuescis, qui Æthiopes horridos nequaquam expavescis. Adveniente igitur memorata solemnitate, quam beatæ Mauræ vocationis suæ jucunditas duplicabat, nobis videntibus, de lectulo infirmitatis suæ, prout potuit, caput erexit, et erectum in partes quatuor inclinavit; et cur hoc faceret a Leone familiariter requisita, respondit: En lectulum meum quatuor fortes a quatuor partibus ambiunt, cruentas bestias repellentes, Petrus videlicet atque Paulus, Gervasius et Protasius, quibus quoad vixi devotione, qua potui deservivi. Statimque ad me conversa subjunxit: Hoc extremum munus a te peto, Prudenti Pater episcope, ut in eorum præsentia de manu tua eucharistiæ et unctionis extremæ recipiam sacramenta, quod et factum est; statimque oratione Dominica inchoata, cum secundam petitionem impleisset, qua dicitur: *Adveniat regnum tuum*, consummato supernæ vocationis jubilò feliciter migravit ad Dominum. Mox Mauriciana matrona, soror Seduliæ, et duæ filiæ Mauricianæ, Damona et Thecia, cilicium de sancto corpore rapientes, in quatuor particulas diviserrunt, et sibi tribus retentis, quartam mihi, quam pro magno thesauro custodio posuerunt, corpusque de more lavantes, aquam in lac conversam, testimonium pudicitix virginalis, videndam meis oculis præsentarunt. Quod Leonicus, filius Damonæ, dulcedine captus, abunde deglutiens, a febrili ardore sanatus est; tactuque sancti cilicii Thecia a macula

quādam in facie quam a matris utero contraxerat, et a proximi sancto corpori sentiebant. Quo condigne ob hoc viro displicebat, liberata est. Ipsa etiam hora migrationis sanctæ virginis, Veranus monachus, olfactus sensa diu ante prorsus amisso, eundem odorem suavitatis sensit in monasterio Leonis quem

tradito sepulturæ, in loco ubi nunc a fidelibus honoratur, innumera miracula subsecuta sunt, ipso operante, qui vivit et regnat in omnia sæcula sæculorum. Amen.

SANCTI PRUDENTII

TRECENSIS EPISCOPI

ANNALES

SIVE

ANNALIUM BERTINIANORUM PARS SEGUNDA.

(Apud Pertz., Monumenta Germaniæ historica.)

EXCERPTUM

EX PERTZII AD ANNALES BERTINIANOS PRÆFATIONE.

Secundam Bertinianorum Annalium partem Prudentio, claro olim Trecensium episcopo, deberi, ex Hincmari Remensis epistola quinta et vicesima, ad Egilonem archiepiscopum Senonensem directa (a), intelligitur, qua ita scribit: « Domnus Prudentius in Annali gestorum nostrorum regum, quæ composuit, ad confirmandam suam sententiam, gestis anni Dominicæ incarnationis 859 indidit dicens: *Nicolaus pontifex Romanus de gratia Dei et libero arbitrio, de veritate geminæ prædestinationis et de sanguine Christi, ut pro credentibus omnibus susus ait, fideliter confirmat et catholice decernit*; quod per alium non audivimus, nec alibi legimus. Unde, quia ipsa gesta, quibus hæc conscripta sunt, jam in plurimorum manus devenerunt, necesse est ut taliter de hoc domno apostolico suggeratis, ne scandalum inde in Ecclesia veniat.... Ipsum autem Annale quod dico, rex habet, et ipse est ille liber quem coram vobis in ecclesia, ubi vos nobis commendavit, coram vobis ab illo mihi præstitum ei reddidi. » Verba ab Hincmaro relata, excepto *de ante sanguine*, in Annalibus nostris sub finem anni 859 leguntur. Cum vero Prudentius anno 861, ut ibi paulo post habetur, obierit, certe ultra ejus anni initium opus suum producere non potuit. Doctissimus olim abbas Lebeuf peculiari ea de re dissertatione (b) commentatus, reliqua inde ab anno 861 a prioribus plane diversa esse probavit. Et primum quoad singulas voces, Prudentium ex Hispania oriundum, patrio more, quotiescunque occurrat (c), non *Epiphaniæ*, sed

Apparitionis Domini Festum dicere, res Francorum et in universum Christianorum *nostras* vocare (d), si qua res poscat, non vocem *hostis* sed Romano more *exercitus* adhibere, utque ex Julii Cæsaris Commentariis et Itinerario Antoniniano didicerit, urbes Galliæ veteri appellatione *Agedincum Senonum, Augustam Treconum, Augustam Trevirorum, Augustam Veromanduorum, Cæsarodunum Turonum, Durocortorum Remorum, Samarobriam Ambianorum, Lutitiam Parisiorum, Tullum Leucorum* nominare, dum contra a continuatore operis post annum 861 semel tantum *Durocortorum Remorum* adhibeatur, et vox *hostis* loco *exercitus* (e) genere masculino et feminino, et honores (f) loco *beneficia feudalia* (g) apud eum occurrant, proposuit. Porro Prudentium non solum Hispanica plurima referre (h), sed in omnibus quæ memoratu digna contigerint, mutationibus solis et lunæ (i), cometis (j), aurora boreali (k), pluviis et tempestatibus (l), terræ motibus (m), exundationibus aquarum (n), fulminibus (o), hieme et pestibus (p), fame (q) et luporum devastationibus (r) describendis versari, et res ecclesiasticas leviter tantum et verbis antiquitatis usitatis attingere (s), et omnia, bona malave, animo pio et benigno divinæ omnipotentiae libenter ascribere (t), quibus omnibus omissis, continuatorem id maxime agere, ut, quantum necesse fuerit, historiam Caroli regis, cæterum ante omnia Hincmari Remensis archiepiscopi gesta, nullis præterminissis, quam latissime exponeret. Quod cum cuilibet inspicienti pa-

(a) In Hincmari Opp. tomo II, p. 292.

(b) *Dissertations sur l'histoire ecclésiastique et civile de Paris*, Paris, 1759, pag. 432-499.

(c) Annis 838, 839, 840, 842.

(d) Annis 836, 857 bis, 838 bis, 839, 845, 847, 849, 850.

(e) Annis 865, 866, 867, 872, 873, 875, 880.

(f) Prudentius semel anno 839 de honoribus beneficiis loquitur.

(g) Annis 865, 866, 869 bis, 872, 882.

(h) Annis 839 et 847 de Puotone; 844, 847, 848, 849, 852, 858, 859.

(i) Annis 858, 840, 860.

(j) Anno 855.

(k) Annis 839, 859.

(l) Annis 846, 858.

(m) Annis 842, 849.

(n) Annis 839, 846. Cf. 858.

(o) Anno 858.

(p) Annis 856, 860.

(q) Annis 843.

(r) Annis 846, 858.

(s) Annis 837, 846, 853, 859.

(t) Annis 839, 843, 845, 848, 850, 853, 858.